

**MAIN CHALLENGES AND PROSPECTS OF ACADEMIC
WRITING AND THE USE OF GENERATIVE ARTIFICIAL
INTELLIGENCE IN UZBEKISTAN'S HIGHER EDUCATION**

Jo'lliyeva Sojida To'xtamish qizi

Primary School Teacher, School No. 31, Termez District

E-mail: sojidajolliyevo@gmail.com

Abstract

The article analyzes the current state of teaching academic writing and the use of generative artificial intelligence tools in Uzbekistan's higher education system. Based on studies by Umaralieva, Khodabande, Qosimov, Umarova, Yangiboyeva, and Turdibekova related to the higher education environment of Uzbekistan, the growing interest of students in using GenAI tools for creating and editing academic texts, generating ideas, and correcting language errors is examined. At the same time, the article emphasizes existing problems, including the lack of a systematically developed methodology for academic writing, differences in AI literacy levels, excessive dependence on ready-made texts, insufficient skills in verifying the reliability of sources, and issues related to academic integrity. The need for adaptive and methodologically grounded GenAI tools based on specially developed corpora for academic writing in the Uzbek language is substantiated. In the future, integrating academic writing, AI literacy, corpus technologies, and academic integrity into a unified didactic system is identified as a promising direction.

Keywords: higher education in Uzbekistan, academic writing, generative artificial intelligence, AI literacy, ChatGPT, academic integrity, Uzbek language, corpus technologies, linguodidactics, adaptive learning.

**O'ZBEKISTON OLIY TA'LIMIDA AKADEMIK YOZUV VA GENERATIV
SUN'IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHDAGI ASOSIY MUAMMOLAR
VA ISTIQBOLLAR**

**JOURNAL OF
SCIENCE AND INNOVATIVE RESEARCH STUDIES
VOLUME-1, ISSUE-8, 2026**

Jo‘llyeva Sojida To‘xtamish qizi

Termiz tumani 31- sonli maktab boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi

sojidajolliyevo0@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada O‘zbekiston oliy ta’lim tizimida akademik yozuvni o‘qitish hamda generativ sun’iy intellekt vositalaridan foydalanishning zamonaviy holati tahlil qilinadi. Umaralieva, Xodabande, Qosimov, Umarova, Yangiboyeva va Turdibekovaning O‘zbekiston oliy ta’lim muhiti bilan bog‘liq tadqiqotlari asosida talabalarning GenAI vositalaridan akademik matn yaratish, tahrirlash, g‘oya ishlab chiqish va til xatolarini tuzatishda foydalanishga qiziqishi ortib borayotgani ko‘rib chiqiladi. Shu bilan birga, akademik yozuv metodikasining tizimli shakllanmaganligi, AI savodxonligi darajasining turlicha ekanligi, tayyor matnga haddan tashqari bog‘lanish, manbalarning ishonchliligini tekshirish ko‘nikmalarining sustligi hamda akademik halollik bilan bog‘liq muammolar mavjudligi ta’kidlanadi. O‘zbek tilidagi akademik yozuv uchun maxsus ishlab chiqilgan korpusga tayangan, adaptiv va metodik jihatdan asoslangan GenAI vositalariga ehtiyoj mavjudligi asoslanadi. Kelgusida akademik yozuv, AI savodxonligi, korpus texnologiyalari va akademik halollikni yagona didaktik tizimga birlashtirish istiqbolli yo‘nalish sifatida belgilanadi.

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston oliy ta’limi, akademik yozuv, generativ sun’iy intellekt, AI savodxonligi, ChatGPT, akademik halollik, o‘zbek tili, korpus texnologiyalari, lingvodidaktika, adaptiv ta’lim.

Kirish.

Raqamli texnologiyalar va generativ sun’iy intellektning keng ommalashuvi O‘zbekiston oliy ta’limida talabalar tomonidan akademik matn yaratish usullarini sezilarli darajada o‘zgartirmoqda. Bugungi kunda GenAI vositalaridan g‘oya ishlab chiqish, matn tuzish, tarjima qilish, qayta ifodalash, grammatik xatolarni tuzatish va tahrirlash kabi vazifalarda foydalanilmoqda. Bu holat akademik yozuvni rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlar yaratish bilan birga, pedagogik va etik muammolarni ham

yuzaga keltiradi. O‘zbekiston kontekstida Umaraliev, Xodabande, Qosimov, Umarova, Yangiboyeva va Turdibekova tadqiqotlari GenAI vositalariga qiziqish va ulardan foydalanish faollashib borayotganini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, AI savodxonligi, prompt tuzish, AI javoblarini tanqidiy baholash, akademik halollik va o‘zbek tilidagi akademik resurslarning yetarli emasligi muhim muammo bo‘lib qolmoqda. Mazkur maqolaning maqsadi O‘zbekiston oliy ta’limida akademik yozuv va generativ sun’iy intellektidan foydalanishning mavjud holatini tahlil qilish, asosiy ehtiyojlarni aniqlash va kelgusidagi rivojlanish istiqbollari belgilashdan iborat.

Asosiy qism

O‘zbekiston oliy ta’limida akademik yozuv masalasini generativ sun’iy intellektidan foydalanish jarayonidan ajratilgan holda o‘rganish tobora qiyinlashib bormoqda. Chunki talabalar akademik topshiriqlarni bajarishda matn yaratish, tarjima qilish, parafrazlash, reja tuzish, grammatik xatolarni tuzatish va axborotni umumlashtirish kabi vazifalarda generativ AI vositalaridan foydalanmoqda. Biroq texnologiyadan foydalanish ko‘lami kengayayotgani uning akademik yozuv kompetensiyasini avtomatik ravishda rivojlantirayotganini anglatmaydi. Aksincha, mavjud vaziyat akademik yozuv metodikasi, AI savodxonligi va akademik halollik talablarini o‘zaro bog‘langan holda qayta ko‘rib chiqishni talab etadi. Mazkur masalani tushunishda, avvalo, akademik yozuvning o‘ziga qo‘yiladigan talablarni aniqlash muhimdir. Hyland akademik yozuvni ilmiy hamjamiyatda bilimni shakllantirish va yetkazish bilan bog‘liq ijtimoiy-diskursiv faoliyat sifatida ko‘radi [3, 1–18-b.]. Lea va Street esa talabaning akademik yozuvni egallashini faqat til ko‘nikmalarini o‘zlashtirish emas, balki muayyan akademik muhitning diskursiv va institutsional talablarini anglash jarayoni sifatida izohlaydi [4, 157–172-b.]. Demak, talabaning GenAI yordamida grammatik jihatdan to‘g‘ri matn yaratishi uning akademik yozuv kompetensiyasi to‘liq shakllanganini anglatmaydi. Talaba dalil tanlash, manbalarni tekshirish, fikrlarni qiyoslash, mualliflik pozitsiyasini ifodalash va yakuniy matn uchun mas’uliyatni o‘z

**JOURNAL OF
SCIENCE AND INNOVATIVE RESEARCH STUDIES
VOLUME-1, ISSUE-8, 2026**

zimmasiga olish qobiliyatiga ham ega bo'lishi kerak.

O'zbekiston oliy ta'limiga bevosita daxldor tadqiqotlarda generativ AI'ning akademik yozuvga ta'siri turli jihatlardan o'rganila boshlagan. M. Umaraliev tadqiqotida GenAI vositalarining grammatik aniqlik, akademik lug'at, koheziya, argumentatsiya va yozuv jarayonidagi feedback bilan bog'liq imkoniyatlari ko'rib chiqiladi [6, 48–55-b.]. Shu bilan birga, muallif AI vositalariga haddan tashqari bog'lanish, mustaqil yozuv ko'nikmalarining zaiflashishi va akademik halollik bilan bog'liq xavflarni ham muhim muammo sifatida qayd etadi [6, 49–53-b.]. Ushbu holat O'zbekiston oliy ta'limida GenAI'dan foydalanishni taqiqlash yoki cheklashdan ko'ra, undan maqsadli va pedagogik boshqaruv ostida foydalanish metodikasini ishlab chiqish zarurligini ko'rsatadi.

Xodabande boshchiligidagi bir guruh olimlarning tadqiqoti mazkur muammoning yana bir muhim tomonini ochib beradi. Mualliflar ChatGPT vositasidan akademik yozuvda foydalanishni oddiy texnik yordamdan boshlab, talaba tomonidan ushbu yordamni ongli ravishda boshqarish va o'zlashtirish tomon kechadigan jarayon sifatida tahlil qiladilar [7, 1–4-b.]. Bu jihatdan asosiy ehtiyoj talabaga "AI'dan foydalanish"ni emas, balki AI bilan akademik jihatdan to'g'ri ishlashni o'rgatishdan iborat. Talaba prompt tuzishi, AI javobini tanqidiy baholashi, berilgan axborotni ishonchli manba bilan tekshirishi, tavsiyaning qaysi qismini qabul qilish yoki rad etishni asoslay olishi kerak. Yangiboyevaning tadqiqotida esa generativ AI'ning tayyor javob beruvchi vosita emas, balki kognitiv tayanch sifatida tashkil etilishi masalasi ilgari suriladi. Sokratik savollarga asoslangan yondashuv talabani tayyor matnni qabul qilishdan ko'ra fikrlash, argumentni asoslash va o'z qarorini qayta ko'rib chiqishga yo'naltiradi [8, 30–34-b.]. Bu O'zbekiston oliy ta'limi uchun muhim metodik xulosani yuzaga chiqaradi: GenAI'ni joriy etishning mezoni undan qancha foydalanilayotgani emas, balki undan foydalanish jarayonida talabaning mustaqil fikrlashi va yozuv mas'uliyati saqlanib qolayotganidir.

Akademik yozuvni o'qitish tajribasida ham tizimlilik alohida ahamiyatga ega. H.H.

**JOURNAL OF
SCIENCE AND INNOVATIVE RESEARCH STUDIES
VOLUME-1, ISSUE-8, 2026**

Колесникова ilmiy yozuv ko'nikmalarining konspekt, annotatsiya, referat va murakkab ilmiy matnlargacha bosqichma-bosqich shakllanishini ko'rsatadi [9, 259–285-b.]. И.Б. Короткина akademik yozuvni oliy ta'limda maxsus metodik asosda o'qitish zarurligini asoslaydi [10, 4–8-b.]. Э.С. Чуйкова tadqiqotida ham akademik yozma nutqni rivojlantirish maxsus tashkil etilgan metodik tizim bilan bog'lanadi [11, 4–10-b.]. Mazkur yondashuvlar GenAI davrida ham o'z ahamiyatini yo'qotmaydi; aksincha, ularga AI savodxonligi va texnologiya bilan ishlashning yangi ko'nikmalarini qo'shish zarurati paydo bo'lmoqda. Shundan kelib chiqib, O'zbekiston oliy ta'limida kamida uchta o'zaro bog'liq ehtiyojni ajratish mumkin. Birinchisi – akademik yozuvni mustaqil kompetensiya sifatida tizimli shakllantirish; ikkinchisi – talabalarda prompt tuzish, AI javoblarini verifikatsiya qilish va tanqidiy baholashni o'z ichiga olgan AI savodxonligini rivojlantirish; uchinchisi – GenAI'dan foydalanish chegaralari, mualliflik mas'uliyati, iqtibos va manbalar bilan ishlashni belgilaydigan akademik halollik me'yorlarini aniqlashtirishdir. Ushbu uch yo'nalish bir-biridan ajratilsa, texnologik ko'nikma rivojlangan bo'lsa-da, akademik yozuv kompetensiyasi yetarli shakllanmasligi mumkin. Istiqboldagi asosiy vazifa generativ AI'ni ta'limga shunchaki kiritish emas, balki o'zbek tilidagi akademik yozuv xususiyatlariga moslashtirilgan boshqariladigan lingvodidaktik tizimni yaratishdir. Bunda o'zbek akademik matnlari korpusi, GenAI, o'qituvchi feedbacki va talabaning refleksiv faoliyati o'zaro integratsiyalashishi maqsadga muvofiq. Natijada talaba AI'dan tayyor akademik matn olish uchun emas, balki o'z matnini rejalashtirish, korpus dalillari bilan tekshirish, xatolarini anglash, argumentini takomillashtirish va qayta yozish uchun foydalanadi. Ana shunday model O'zbekiston oliy ta'limida GenAI'dan foydalanishni texnologik hodisadan akademik yozuv kompetensiyasini maqsadli rivojlantiruvchi lingvodidaktik jarayonga aylantirish imkonini beradi.

Xulosa

O'zbekiston oliy ta'limida generativ sun'iy intellekt vositalarining akademik yozuv

**JOURNAL OF
SCIENCE AND INNOVATIVE RESEARCH STUDIES
VOLUME-1, ISSUE-8, 2026**

jarayoniga kirib kelishi yangi ta'limiy imkoniyatlar bilan bir qatorda metodik va etik muammolarni ham yuzaga keltirmoqda. Mavjud tadqiqotlarning tahlili GenAI vositalaridan g'oya yaratish, matnni rejalashtirish, tahrirlash, til xatolarini aniqlash va feedback olishda foydalanish mumkinligini ko'rsatadi. Biroq texnologiyadan foydalanishning o'zi talabning akademik yozuv kompetensiyasi rivojlanganligini anglatmaydi. AI yaratgan mazmunni tanqidiy baholash, axborotni tekshirish, manbalardan to'g'ri foydalanish va yakuniy matn uchun mualliflik mas'uliyatini saqlash ham muhim ahamiyatga ega. Tahlil natijasida O'zbekiston oliy ta'limida uchta ustuvor ehtiyoj mavjudligi aniqlandi: akademik yozuv kompetensiyasini tizimli rivojlantirish, AI savodxonligini shakllantirish va akademik halollik me'yorlarini GenAI sharoitiga moslashtirish. Mazkur yo'nalishlarni o'zaro integratsiyalash talabning sun'iy intellektga qaramligini emas, undan ongli va maqsadli foydalanish kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu asosda O'zbekiston oliy ta'limi uchun GenAI'ni oddiy matn generatori sifatida qo'llashdan "talaba – o'qituvchi – korpus – generativ AI" hamkorligiga asoslangan adaptiv lingvodidaktik tizimga o'tish istiqbolli deb hisoblanadi. Bunday tizimda o'qituvchi pedagogik jarayonni boshqaradi, korpus ishonchli lingvistik dalillarni taqdim etadi, GenAI individual yordam va feedback beradi, talaba esa axborotni tanqidiy baholovchi hamda yakuniy akademik matn uchun mas'ul muallif sifatida qoladi. Bu yondashuv o'zbek tilidagi akademik yozuv ta'limini zamonaviy raqamli muhit talablariga mos ravishda takomillashtirish uchun metodik asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan manbalar ro'yxati

1. Bailey S. Academic Writing for University Students. – London; New York: Routledge, 2022. – 324 p.
2. Coffin C., Curry M.J., Goodman S., Hewings A., Lillis T.M., Swann J. Teaching Academic Writing: A Toolkit for Higher Education. – London; New York: Routledge, 2003. – 188 p.

**JOURNAL OF
SCIENCE AND INNOVATIVE RESEARCH STUDIES
VOLUME-1, ISSUE-8, 2026**

3. Hyland K. Disciplinary Discourses: Social Interactions in Academic Writing. – Ann Arbor: University of Michigan Press, 2004. – 232 p. – DOI: 10.3998/mpub.6719.
4. Lea M.R., Street B.V. Student Writing in Higher Education: An Academic Literacies Approach // Studies in Higher Education. – 1998. – Vol. 23, No. 2. – P. 157–172.
5. Turdibekova D. How generative AI is reshaping academic writing in Uzbekistan and around the world // Til va adabiyot ta'limi. – 2025. – № 5.
6. Umaraliev M. The impact of generative AI on EFL academic writing skills: a quasi-experimental study in Uzbekistan // Advances in Science and Education. – 2026. – Vol. 2, No. 07. – P. 48–55. – DOI: 10.70728/edu.v02.i07.011.
7. Xodabande I., Qosimov A., Umarova K. From assistance toward appropriation: an activity-theoretical perspective on ChatGPT-mediated academic writing among university students // Technology in Language Teaching & Learning. – 2026. – Vol. 8. – Art. 104746. – DOI: 10.29140/ttl.2026.104746.
8. Yangiboyeva I. T. Transforming generative AI into a cognitive scaffold: a Socratic-structured model for developing academic writing skills // International Scientific Innovation Research Conference. – 2026. – Vol. 3, Issue 2. – P. 30–34. – DOI: 10.5281/zenodo.19023075.
9. Колесникова Н.И. От конспекта к диссертации: учебное пособие по развитию навыков письменной речи. – Москва: ФЛИНТА, 2018. – 288 с.
10. Короткина И.Б. Теория и практика обучения академическому письму в зарубежных и отечественных университетах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. – Москва, 2018. – 36 с.
11. Чуйкова Э.С. Методическая система обучения академической иноязычной письменной речи студентов языковых специальностей в условиях российского высшего образования: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. – Москва, 2022. – 44 с.

